Gömöri György köszöntése

SÁRKÖZI MÁTYÁS

GÖMÖRI GYÖRGY 80

Igen jó karban lévő, mozgékony és szellemileg friss, idősödő férfiú nyolcvanadik születésnapját ünnepelhetjük 2014. április 3-án. A családi tortákon és gyertyákon túlmenően szülővárosában, Budapesten rendezett konferencia előadói is ünneplik őt, sorra véve: mit tett le az asztalra mint költő és műfordító, milyen értéket képvisel a polonisztikai és történész-kutatói munkássága. Gömöri Görgy bizonyos értelemben maga is történelmi személyiség, hiszen 1956 őszén – mint harmadéves lengyel–magyar szakos hallgató – ő kezdte szervezni a Budapesti Tudományegyetem október 23-i békés felvonulását, amellyel a fiatalok a lengyel szabadságtörekvések iránti rokonszenvüket akarták kifejezni. Ebből a békés menetből fejlődött ki aznap estére a világszenzációt jelentő magyar forradalom. Már akkor a legfiatalabb nemzedék számon tartott költőreménysége volt, s tárcaíró, az 'Egyetemi Ifjúság' szerkesztője. Íráskészségét bizonyára édesanyjától, Fehér Rózsától, a Magyar Nemzet munkatársától örökölte.

A forradalom leverése után emigrálni kényszerült. Angliát választotta. A forradalmunkért lelkes szigetországban akkor kivételes alkalom nyílt arra, hogy magyar menekült diákok bármelyik angol egyetemen tanulhassanak, akár Oxfordban is. Az ifjú Gömöri oxfordi diák lett. Diplomamunkája a kortárs lengyel és magyar költészetről ott jelent meg könyvalakban. Ez után egy évig adott elő Berkeley-ben, a Kaliforniai Egyetemen, 1964-től 1969-ig a Harvardon kutatott, majd újból Angliában, a Birminghami Egyetem kelet-európai intézetében. Nagy lehetőség csillant fel ekkor, lengyel irodalom előadót keresett a cambridgei egyetem. Egy anekdota szerint a jelentkező angol polonisták nem tudtak elég jól lengyelül, a pályázó lengyeleknek pedig az angolsága nem volt tökéletes. Az állást Gömöri György kapta meg (született lengyelek állítják, hogy akcentusa sincs), jeles tanára lett az ősi egyetemnek harminckét éven át, nyugdíjazásáig. Szakmai tekintélyét, pedagógiai teljesítményét és publikációit

honorálta a cambridgei Darwin College, amely testületi tagjai közé választotta.

Tulajdonképpen nagyon kellemes munka lehetett Cambridge-ben lengyel és magyar irodalmat tanítani. A lengyel szakra évente hárman-négyen jelentkeztek, magyar diploma-kurzusra még ennyien sem. A költőnek, kritikusnak, tanulmány- és tárcaírónak, a műfordítónak és történész-kutatónak maradt ideje és energiája ahhoz, hogy a saját halhatatlanságán dolgozzon, sorra megjelenő kötetein. És a nagy költőtársak halhatatlanságán is. Gömöri György Nagy László verseinek angol átültetésével kezdte, majd miután talált ehhez kiválóan megfelelő munkatársat Clive Wilmer személyében, egyre nagyobb fába vágták a fejszéjüket, igyekeztek bevezetni az irodalmi világ-köztudatba József Attila, Radnóti Miklós és a lazuló magyar diktatúra idején egyéni stílusú, nagytehetségű verseivel jelentkező Petri György költészetét.

Jellemző, hogy Gömöri György azt a magyar irodalmi díjat nyerte el, amelyet nem kerek születésnapokon adnak, hanem egy-egy legjobbnak ítélt költemény méltánylásaként, a Salvatore Quasimodo-díjat. Lengyel irodalmi díjakkal már korábban kitüntették, neve ott is jól ismert, akadémiai tagnak választották meg. Forradalmi múltját a Nagy Imre-emlékplakett csillantja fel, életpályája (eddigi) értékeit egyrészt a Pro Cultura Hungarica kitüntetés, másrészt a Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztje.

Erdély mindig érdeklődése középpontjában állt. Előbb Dsida Jenő költészete ragadta meg, már 1956 nyarán ellátogatott Erdélybe kutatni, felfedezni. A kapcsolat a mai napig élénk. Az Irodalmi Jelennel huzamosabb ideje lankadatlanul tart. Olvashatjuk tárcáit és költeményeit egyaránt. *„Hajnali úton”* című költeményét szeretem leginkább. Így kezdődik:

„Hajnali hatkor, hogy elindultam Stranraerből a dumfriesi úton / fejem fölött a füstölgő-gomolygó kelta éggel és elhaladtam / a tenger mellett, aki álmában édesen mosolygott, mint a gyermek –”

majd ezzel folytatódik:

„akkor hirtelen mind belémnyilaltak ébren ért pesti / hajnalaim, érő-korom nyers, kábult-didergős hajnalai”

s így végződik:

„Halványodik az emlék, mint a gázlámpák hajnalanta, / de hűtlenséges hűségem tart, amíg csak élek – / megyek a dumfriesi úton, pesti hajnalok álmát / álmodom, és tudom: az út végén hazaérek.”